

Om den glömda dimensionen – det förgivettagna

Av Jose Luis Ramírez

Människan som en teknisk begåvad djurart" är det tema som inspirerade mig till en doktorsavhandling om "Skapande mening". Denna avhandling blev ett resultat av mitt sökande och en utgångspunkt för min fortsatta intellektuella vandring. Både Aristoteles som inspiration och Frankfurtskolan som aktualiserande hjälp, låg till grund för mitt personliga och akademiska vägval.

Människan är den enda djurart som förmår att någorlunda medvetet handla och skapa sin värld i kommunikation med varandra. Detta betyder inte att människan (individuellt och samhällsmässigt) kan vara helt klar och medveten om vad hon gör och vad hon bör göra och framförallt vad hon kan åstadkomma. En viktig varningsbenämning för vår självkänedom och vår kunskapsutvecklingsbehärskning är det som jag och några till kallade "det förgivettagna".

Min så att säga "teoretiska" aktivitet byggde på en lång praktisk erfarenhet av politiskt och kommunalt samhällsplaneringsansvar. Därför blev NORDPLAN (en fantastisk nordisk institution som de s.k. "politikerna" lade ner) det hem som inackorderade min doktorandforskning och undervisning och promoverade min docentverksamhet vid KTH och min adj. professur vid SLU. Att själva kommunikationsverktyget (Retorik), vid sidan av Etiken, kom att präglade mina intressen, har därför sin förklaring.

Att människan är ett djur som kan granska sin erfarenhet och utveckla sitt handlande (både socialt och tekniskt) beror på hennes egenart som språkkunnig och språkbrukare. Vi kan (tack vare vårt säregna språkbruk och vår utvecklade begrepps-apparat och tankesätt) både reflektera, analysera våra erfarenheter, dra slutsatser om det som hänt, överväga vad som är rimligt och önskvärt, besluta det som ska göras och låta det ske.

Men ingen kan förstå alla de element som ingår i vår kunskaps- och handlingsprocess. Vi tvingas "förmoda", "ta för givet" och "testa". Vi känner mera om det redan givna och erfarna än om det som komma skall, men vi är den enda djurart som genom att bearbeta sina erfarenheter känner sig tvungen att "planera" sin framtid. Vi försöker skapa rutiner och vi konstruerar materiella verktyg (vars funktion och resultat vi i viss mån kan förutse) men även dessa måste kontrolleras och ständigt förbättras i samband med erfarenheten av deras applikation och resultat. D.v.s. vår kunskap och vårt kunnande behärskar inte alltid det som blir resultatet av vårt handlande.

Genom att språket och kommunikationen är det viktigaste gemensamma externaliserings-instrument för vår kunskap och vår handling så kan vi trots detta inte sluta att på trovärdig grund tänka igenom,

bedöma, analysera resultatet av våra handlingar och därefter besluta och handla så noga och genomtänkt som möjligt. Detta är människolivets villkor.

I denna process kan vi således inte behärska allt, vi måste erfarenhetsmässigt "ta för givet" och därför ständigt ifrågasätta vad vi gör. Vår handlingskunskap beror på de förgivettagna glasögonen, på vår inbyggda kunskap och på vår självkänedom och pålitlighet i det som ger oss intryck utifrån. Den tekniska och "vetenskapliga" kunskapen måste därför ständigt kompletteras och speglas mot det förgivettagna. Det förgivettagna måste ständigt ifrågasättas – hur goda våra vetenskapliga teorier och tekniska lösningar än tycks oss vara.